

SANTIAGO

Santiagopa K'art'a P'ãda Judiorã

Ijãapataarãmaa

Santiago, Jerusalendepema ijãapataarã poro waibiapa na k'art'a p'ãji. Cristo chok'ai p'irabaip'eda, unupiji nãgí Santiagomaa (1 Co 15.7). Santiagopa na k'art'a p'ã pëiji judiorã Cristode ijãadap'edaarã, eujã awara-awaraade p'ananadap'edaarãmaa. Ma ijãapataarã ũraaji ichita ijãapataadamerã Cristopa k'inia bik'a.

Salude jarap'eda, naapiara Santiagopa jara bi ijãapataarãpa jiridamerã k'isia k'awaa p'anadait'ee mãik'aapa ijãa-ijãa p'ananaadamerã (cap. 1.1-18). Jara bi oopataadamerã Ak'õre Ũraade jara bik'a; jïp'a ma ũraa ũridai k'ãyaara (cap. 1.19-27) mãik'aapa eperãrã ũk'uru piara ak'inaadamerã awaraarã k'ãyaara, Tachi Ak'õrepa ijãapataarã jõmaweda auk'a pia ak'ipari perã Cristo k'aurepa (cap. 2.1-13). Jara bi k'ãata jara k'inia bi Tachi Ak'õrede ijãapari (cap. 2.14-26). Jara bi tachi k'ĩramede; sãga ma k'aurepa k'achiade baaidai (cap. 3.1-12). Jara bi wãara k'isia k'awaa p'anãrãde (cap. 3.13-18) mãik'aapa sãap'eda ijãapataarã chik'inia p'anada-e (cap. 4.1-12). Jara bi audua pedenaadamerã (cap. 4.13-17) mãik'aapa p'arat'ara beerã ũraa bi (cap. 5.1-6). T'ëepai jara bi choodamerã ãra ijãa p'anide mãik'aapa it'aa t'ĩpataadamerã k'ayaa beerã pari (cap. 5.7-20).

Salude pëida

1 Mi, Santiagopa oopari Tachi Ak'õrepa k'inia bik'a mãik'aapa Tachi Waibia Jesucristopa k'inia bik'a. Na k'art'a pëiru parã Israeldeepa uchi-adap'edaa ëreerã docedepema ijãapataarãmaa, t'imí na p'ek'au eujãde p'aní chaa. Pia p'anáti.

Ijãapataarã nepirade p'aní pijida, o-ĩa p'anadaipia bi

2 Ipemaarã Cristo k'aurepa, parã nepirade p'anadak'ãri maa-e pirã chupiria jõnadak'ãri, waapiara Cristode o-ĩa ijãa p'anáti.

3 Mãgá choodak'ãri, k'awa p'aní ne-inaa k'ïra t'ãdoo choodai.

4 Mãgá choo p'aní misa, ichiak'au Tachi Ak'õremaa oopíti irua k'inia bik'a. Mãgá parãpa ne-inaa apida faltada-e pait'ee irua oopi k'inia bi parãmaa. Pia k'ïsiapataadai mãik'aapa jõma pia oopataadai, irua k'aripa bairã.

5 Mamída parãdepemapa k'awa-e bi pirã k'ãata oopia bi chupiria nĩbide, it'aa t'íji Tachi Ak'õrepa k'awapimerã. Tachia chupiria iidiruta pirã, iru k'ïrau-epi. Ma k'ãyaara k'aripait'ee pi, ne-inaa jõmaade tachi k'aripa k'inia bapari perã.

6 Mapa Tachi Ak'õremaa it'aa t'ik'ãri, ijãaji wãara irua ooit'ee pia iidi bik'a. K'ïsianáaji: “¿Mia oo k'inia baik'ã irua k'inia bik'a wa mãga-e?” Mãgee eperã k'ïsia nãga bi: ara p'usa abamãi bak'áak'ata bi.

7 Mãgee eperãpa ijãa-e Tachi Ak'õrepa ichi k'aripai.

8 Idi ne-inaa aba ijãapari mãik'aapa nu ne-inaa awaraa ijãapari. K'ïra jĩp'a ijãak'aa.

Chupiria beerã p'arat'ara beerã ome

⁹ Piara k'awaadamerã sãga oodaipia bi chupiria jõnide, parãmaa nãga nepiriit'ee. Ijãapari aba chupiria bi pirã p'arat'a wëe, o-ĩa baipia bi Tachi Ak'õrepa iru auk'a pia ak'ipari perã apemaarã ijãapataarãk'a. Ma awara o-ĩa baipia bi it'ari banait'ee perã.

¹⁰ Jõdee ijãapari p'arat'ara bi o-ĩa baik'araa bi p'arat'ara bairã. Eperã p'arat'ara bi taarã chook'aa, nep'ono ewaraade bik'a.

¹¹ Mãgee nep'ono pi-ia bi t'ok'ãri tap'eda. Mamĩda ai ĩri ak'õrejĩru jëra nĩbeek'ãri, pĩdaipari wãsiapa. Taarã-e nide ma nep'ono pi-ia jõdaipari. Mãga pik'a bi eperã p'arat'ara bee. Mimia oomaa p'anide pida, jõma ãchia iru p'ani jõdarii.

Tachi Ak'õrepa k'ĩsia k'achia k'ĩsiapik'aa

¹² Tachi Ak'õrepa o-ĩapipari eperã chupiria nĩbide maa-e pirã nepirade nĩbide, chook'ãri Cristode ijãa bairã. Mãgã chook'ãri, Tachi Ak'õrepa ma eperãmaa it'aripema poro jĩra teeit'ee; pia jarait'eera, ichita ichi ome bapiit'ee. Ichia mãga oopari jõma ichi k'inia iru p'anĩrã ome, chonaarãweda mãga jarada perã.

¹³ Mamĩda mãgã nepirade jõnide abaapa k'ĩsiaru pirã k'achia ooit'ee, jaraik'araa bi: “Tachi Ak'õrepata mãga oopi bi”. Mãga jaraik'araa bi Tachi Ak'õrepa k'ĩsiak'aa perã ne-inaa k'achia ooit'ee. Ma awara eperãmaa mãga k'ĩsiapik'aa.

¹⁴ Jĩp'a tachi t'ãrideepata k'ĩsia k'achia uchiapari. Maap'eda ne-animal trampade t'ĩuparik'a carnada k'oit'ee, mãga pik'a eperã ichia k'ĩsia k'achia oo k'iniadaik'ãri,

15 ma ne-inaa k'achia oopari. Chi mǎga ooyaa bi atuait'ee.

16 Maperǎ ĩpemaarǎ k'iniarǎ, pǎchi itu k'ũrapináati. K'ĩrak'aupai k'ĩsiadai Tachi Ak'õrepa k'ĩsiapii ne-inaa k'achia ooit'ee.

17 Mǎga-epi. Tachia ne-inaa pia jõmaweda iru p'ani Tachi Ak'õre k'aurepata iru p'ani. Irua ooji ak'õrejĩru, atane mǎik'aapa lucero. Mǎgí edaare ĩdaapata, edaare ĩdaadak'aa. Tachi Ak'õre mǎga bada paara, edaare k'ĩsiapik'aji k'achia ooit'ee; edaare k'ĩsiapik'aji pia ooit'ee. Mamĩda mǎga-e. Ichita pia oopari.

18 Mǎgá pia oopari perǎ, apemaarǎpa irude waide ijǎadai naaweda, tachi judiorǎmaa k'awapiji ichia wǎarata jara pǐida, ma ũraa wǎarade ijǎadap'eda, atuanaadamerǎ. Mǎga ooji k'inia bairǎ ichi k'ĩrapite pia nipadamerǎ.

Tachi Ak'õre Ũraa ũripataarǎpa oopata

19 ĩpemaarǎ k'iniarǎ, Tachi Ak'õrepa mǎga ooda perǎ tachi-it'ee, k'ĩri ĩesaa p'anáti iru ũraa ũridamerǎ. Mamĩda pia k'ĩsíati pededai naaweda. Ma awara isapai k'ĩraunáati.

20 Mia mǎga jara bi chi isapai k'ĩrauyaa bĩpa ook'aa perǎ Tachi Ak'õrepa k'inia bik'a.

21 Maperǎ k'achia k'ĩra t'ǎdoo k'ĩsia amáati. P'ananáati naaweda p'anapatap'edaak'a, waide ijǎada-e p'anadak'ǎri. Ma k'ǎyaara audua-ee óoti Tachi Ak'õrepa k'inia bik'a. Ichiaba k'ĩsiapatáati irua wǎarata jara pǐidade, ma k'aurepata ijǎapata perǎ mǎik'aapa it'aa wǎdait'ee perǎ.

22 Mǎga ooda-e pirǎ, pǎchi k'inia ijǎa p'aník'ata bi. Mia mǎga jara bi ũk'uruurǎpa k'ĩsiadai perǎ Tachi

Ak'õre Ũraa ũri bɪpapai oo p'ani irua k'inia bik'a. Mamɪda pãchi itu k'ũrapi p'ani. Tachi Ak'õre Ũraa ũridak'ãri, oodaipia bi irua jara bik'a.

²³ Chi mãga oo-e bɪpa ara eperãpa espejode ichi k'ĩra ak'iparík'ata bi.

²⁴ Jãgí eperã espejode ak'ɪ bak'ãri, ichi k'ĩra pia unupari. Mamɪda ma espejodeepa ãyaa wãk'ãri, espejode unuda k'ĩra atuadaipari.

²⁵ Mãga pik'a bi eperã ome Ak'õre Ũraa ũrik'ãri. Ũrii Tachi Ak'õrepa ichimaa oopi k'inia bi. Mamɪda, ai t'ẽepai ichia ũrida k'ĩra atuadaru pirã, oo-e pai Tachi Ak'õrepa k'inia bik'a. Jõdee chi ooparipa Tachi Ak'õrepa k'inia bik'a nãga bi. Tachi Ak'õrepa Ũraa Pia jara pëida Cristode ũrik'ãri, aide k'ĩsia wãpari mãik'aapa Cristode ijãapari. K'ĩra atua-ee mãgí jara pëida, Cristopata k'aripapari perã ichia oomerã ma ũraade jara bik'a. Mãga ook'ãri, t'ãri o-ia bapariit'ee.

²⁶ Eperãpa k'ĩsiai Tachi Ak'õrepa k'inia bik'a oo bi, it'aa t'ĩpari perã maa-e pirã primisia teepari perã. Mamɪda ik'achia pedeeru pirã awaraarã ãpíte maa-e pirã audua pedeeru pirã, ichi itu k'ũramaa bi, wãara Tachi Ak'õrepa oopi k'inia bik'a oo-e bairã.

²⁷ Wãara Tachi Ak'õrepa k'inia bik'a ooparipa ooamaa bapari ijãadak'aa beerãpa k'achia oopata k'ĩra t'ãdoo. Ma awara k'aripapari ak'õre wëe beerã mãik'aapa p'ẽtrãa beerã ãchi chupiria jõnide.

2

Sãgá awaraarã ak'idaipia bi

1 Ipemaarã, parãpa k'awa p'ani net'aa jõma Tachi Waibia Jesucristo jua ek'ari nĩbi. Iruata Tachi Ak'õre k'ira wãree iru bi. Mãga k'awa p'anita mãik'aapa irude ijãa p'anita, ¿sãap'eda parãpa aba k'iniara iru p'anapatama apemaarã k'ãyaara? Tachi Ak'õrepa mãga oopik'aa.

2 ¿Sãga pak'ajima parãpa mia jararuk'a oodap'edaa paara? Parã cheepurudak'ãri it'aa t'ĩdait'ee, pachei aba p'arat'ara bi mãik'aapa aba chupiria bi.

3 Chi p'aru pi-ia jĩ bi mãik'aapa sortija nẽedee jĩ bi pipiara ak'idai chi p'aru sore jĩ bi k'ãyaara. Jaradai ma p'arat'ara bĩmaa: “Nama su-ak'i ba chéji su-ak'i beepata pipiara bide.” Jõdee ma chupiria chimaa jaradai: “Jãma bainĩ banáji, maa-e pirã jãma su-ak'i banáji.”

4 Mãga oodap'edaa paara, Tachi Ak'õrepa k'inia bik'a ooda-e p'anak'ajida. Mapa parãpa mágá oo p'ani pirã, pia ooda-e p'ani. Cristo Tachi Waibiada a p'ani mĩda, jara p'ani chisãgita k'iniadaipia bi apemaarã k'ãyaara. Mãga oodak'ãri, k'achia k'ĩsia p'ani.

5 Ipemaarã k'iniarã, jũriti! Tachi Ak'õrepa audú jirit'erajipi chupiria chedeerã, Cristode ijãadap'eda, o-ĩa p'anapataadamerã na p'ek'au eujãde, k'awa p'anadairã irua ãchi k'aripapari. Ma awara ãchi jirit'eraji it'aa wãdamerã. Tachi Ak'õrepa mãga oopari ãchi-it'ee mãik'aapa jõma iru k'inia iru p'aniirã-it'ee, chonaarãweda mãga jarada perã.

6 Tachi Ak'õrepa mágá chupiria beerã jirit'eraji mĩda, parãpa p'arat'ara beerã pipiara ak'ipata chupiria beerã k'ãyaara. ¿K'awada-e

p'anik'ã p'arat'ara beerãpata parã chupiria oo iru p'anapata mãik'aapa charraarã k'ĩrapite atadaipata?

⁷ Ma awara ãchia Jesucristo t'ĩ ichi k'inia ik'achia jarapata. Mãga oopata Tachi Waibia Jesucristopa jõmaarãmaa pia oopari mĩda. ¡Iru t'ĩdeta parã poro choopijida! Mãga bita, ¿sãga ãrata pipiara ak'idaima chupiria beerã k'ãyaara?

⁸ Ma k'ãyaara oodaipia bi Tachi Ak'õrepa ũraa waibiaara bide jara bik'a ichi ũraa p'ãpidade:

'Awaraarã k'inia iru baparíji pichi k'ap'ia k'inia iru baparik'a.' *(Lv 19.18)*

⁹ Mãgá parãpa eperãarã ũk'uru ak'i p'ani pirã pãchi k'ap'ia ak'ipatak'a, mamĩda mãga ooda-e p'ani pirã jõmaarã ome, k'achiata oomaa p'ani Tachi Ak'õre k'ĩrapite. Mãgá oodak'ãri, ooda-e p'ani iru ũraa p'ãdade jara bik'a.

¹⁰ Eperãpa Tachi Ak'õrepa ũraa jaradadepema aba oo-e pirã, ichita iru ũraade jara bik'a jõmaweda oo-e bi.

¹¹ Iruata jaraji:

'Miak'ãi bi awaraarã ome k'ãináaji.'

Ichiaba jaraji:

'Eperã peenájaji.' *(Ex 20.13-14)*

Mapa awaraa jiri-e pijida, eperã peeru pirã, ichita oo-e bi jõmaweda Tachi Ak'õrepa jara bik'a.

¹² Mamĩda parãpa Cristode ijãadak'ãri, ma ũraa p'ãda jua ek'ariipa uchijida. Mapa parãpa pia pedeedaipia bi awaraarãde mãik'aapa jõmaarã auk'a ak'idaipia bi, ewari cherude Tachi Ak'õrepa ak'it'ee perã ichide ijãapataarãpa oopatap'edaa

māik'aapa pedeepatap'edaa. Māgá k'awaait'ee ichia jaradak'a oojida wa ooda-e paji.

¹³ Māgá Tachi Ak'ōrepa na p'ek'au eujādepemaarāpa oopatap'edaa ak'ik'āri, chupiria k'awa-e pait'ee awaraarā chupiria k'awada-e p'anadap'edaarā. Jōdee chupiria k'awaait'ee awaraarā chupiria k'awaadap'edaarā. Māirā o-īa uchiadait'ee iru k'īrapite, oodap'edaa perā irua jaradak'a.

Tachi Ak'ōrede wāara ijāapataarāpa oopata irua k'inia bik'a

¹⁴ Māpai ipemaarā, k'īsīati mia jararude. Eperāpa Tachi Ak'ōrede ijāa bida ai. Mamīda māgipa chīara k'aripak'aa pirā Ak'ōrepa oopi k'inia bik'a, ichi k'inia māga jara bi. Māga jara bipapai it'aa wā-e pait'ee.

¹⁵ Pia jarait'eera, ijāapari abaapa unuru pirā awaraa ijāapari p'aru wēe bi jīsua-it'ee, māik'aapa chik'o wēe bi k'oit'ee, ¿sāgak'ajima nāga jarada paara?

¹⁶ “P'aru mōtaapa pira bēeji jīsuapiamaapa māik'aapa nek'óji bi jāwaa beerumaa. Maap'eda pia wāji Tachi Ak'ōre ome.” Māga jara bide maarepida tee-e pirā ma ijāapari chupiria chimaa, ¿k'āare piata baima? Ichi k'inia māga jaraji.

¹⁷ Māga pik'a bi chi jara bipa: “Mia Tachi Ak'ōrede ijāapari.” Mamīda māgí eperāpa ook'aa pirā Tachi Ak'ōrepa jara bik'a ichi ūraade, ma eperāpa ichi k'inia māga jara bi.

¹⁸ Ewaa eperāpa jarai: “Pia Tachi Ak'ōrede ijāa bi māik'aapa mia ne-inaa oopari irua jara bik'a. Mamīda pia ne-inaa oo-e pirā irua jara bik'a,

māgara wāara ijāa-e bi. Jōdee mia māgá irua jara bik'a oopari perā, pia k'awaai mia wāara ijāa bi.”

¹⁹ K'awa bi pia ijāa bi Tachi Ak'ōre apai. Wāarapi, mamīda māga ijāa bīpa tachi it'aa wā-e pait'ee. Netuaraarāpa ichiaba māga k'awa p'ani. Mamīda p'era p'anapata k'awa p'anadairā Tachi Ak'ōrepa āchi k'achia ooit'ee.

²⁰ Pariatua k'īsianāaji. Ma k'āyaara óoji Tachi Ak'ōrepa oopi bik'a. K'awáaji wāara Tachi Ak'ōrede ijāa bīpa oopari irua oopi bik'a.

²¹ Chonaarāweda auk'a māga paji. Tachi chonaarāwedapema Abrahampa ichi warra ateeji ee nok'ode biit'ee altar ĩri māik'aapa peeit'ee Tachi Ak'ōre-it'ee, Tachi Ak'ōrepa irumaa māga jarada perā. Māgá Abrahampa chi warra wāak'a-e pada perā, wāara p'ek'au k'achia wēe beeji Tachi Ak'ōre k'īrapite.

²² Ai naaweda Abrahampa Tachi Ak'ōrede ijāaji. Mamīda ichia ook'āri Ak'ōrepa jaradak'a, ak'ipiji wāara ijāa bi.

²³ Ma awara māga ook'āri, wāara uchiaji Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bik'a:

‘Abrahampa Tachi Ak'ōrepa jarada ijāaji. Maperā Tachi Ak'ōrepa iru pia ak'ipachi.’ (Gn 15.6)
Abrahampa ichia wāara ijāada māgá ak'ipida perā, Tachi Ak'ōre k'ōp'āyoda apachida.

²⁴ Māpai ĩpemaarā, Tachi Ak'ōrepa māga ooda perā Abraham ome, parāpa k'awa p'ani Tachi Ak'ōrepa p'ek'au k'achia wēe ak'ipari eperā irude wāara ijāa bi māik'aapa irua jara bik'a oo bi. Mamīda māgá ak'i-epi eperā irude ijāa bida apari, māgipa oo-e bi pīrā irua jara bik'a.

²⁵ Tachi Ak'õrepa Abraham ome oodak'a ichiaba ooji Rahab ome. Māgí prostituta baji. Mamída Israel pidaarā chedak'āri iru baparimāi ma p'uuru ak'ide, irua ma Israel pidaarā k'aripaji ichi auk'aarāpa jita atanaadamerā. Māga ooji Tachi Ak'õrede ijāa bada perā. Māgá ooda perā māik'aapa wāara ijāada perā, Tachi Ak'õrepa māgí wēra p'ek'au k'achia wēe ak'iji.

²⁶ Māpai ma jōma jara aupadade k'ĩsiadak'āri, parāpa k'awaadai Tachi Ak'õrede ijāa bida aparipa ook'aa pirā irua jara bik'a ichi ūraade, wāara ijāa-e bi. Iru tachi piuda k'ap'iak'ata bi.

3

Pariatua pedeedaik'araa bi

¹ Ipemaarā, parādepema Ak'õre Ūraa jarateepari pa k'inia bi pirā, k'awaaipia bi apemaarā ijāapataarāpa oopatap'edaa ak'ii k'āyaara, Tachi Ak'õrepa taipa oopatap'edaa audupiarā ak'iit'ee jarait'ee pia wa k'achia. Māgá irua k'awaait'ee taipa jarateedap'edaak'a p'anapachida wa māgá p'anadak'aa paji.

² Māga jara bi tai chi jarateepataarāpa chīara k'ĩraupidai perā taipa jarapata k'aurepa. Wāara tachi ijāapataarā jōmaarāpa edaare māga oopata māik'aapa awaraa ne-inaa k'achia pariatua oopata. Eperā pada paara chīara k'ĩraupik'aa ichi pedeepe, māgipa awaraa ne-inaa k'achia apida ook'aa pak'aji.

³ K'ĩsiadáma nāgide. Ne-inaa ma-āri hierrodee ooda caballo it'aide bipata. Māgipa wāpipata chi wāpi k'iniamaa.

4 Ichiaba barco choma tok'esaa wāk'āri, nāupa golpe p'ua nībi mīda āyaa wāpiit'ee, ma barco p'eraparipa ichia atee k'iniamaa ateevari chi timonpa. Māga oopari ma barco k'āyaara timón māriara bi mīda.

5 Māga pik'a bi tachi k'īrame ome. Tachi k'ap'iade māri bi mīda, māgipa ne-inaa k'īra t'ādoo audua jarapata eperāarāpa. Ma awara k'awa p'ani t'ipitau māriipa eujā āree paat'aai.

6 Ma t'ipitāuk'ata bi tachi k'īrame. Tachi k'ap'iade māri bi mīda, nepira waibiade baaiipari māik'aapa ne-inaa k'achia oopari, madeepa na p'ek'au eujādepema pedee k'achia k'īra t'ādoo uchiapari perā. Ma awara madeepa netuarapa pedeevida uchiapari. Mapa k'awa p'ani tachi k'īramepa māgā nepirade baaiipariit'ee tachi t'oru wedapema piurumaa.

7 K'awa p'ani eperāarāpa taunomaapata nāgee ne-animalaarā mēepema k'īra t'ādoo: wābaipata; eujāde nūteepata; eujāde bipa urt'īu nūteepata; p'usa jādepema; jāgee.

8 Māga oopata mīda ne-animalaarā ome, api-daapa āchi k'īradoopa k'īrame p'oyaa t'idik'adak'aa. Māga p'oyaada-e tachi k'īramedeepa pedee k'achia k'īra t'ādoo pariatua uchiapari perā. Madeepa uchiada pedee k'achia neera k'achiak'ata bi, chīara miapipari perā.

9 Tachi k'īramepa pedee pia jarapari Tachi Ak'ōremaa it'aa t'īdak'āri. Mamīda māgipa ichiaba ik'achia pedee jarapari chīaramaa. Māgā pedee k'achia jaradak'āri awaraarāmaa, ik'achia jara p'aník'ata bi Tachi Ak'ōremaa, irua eperāarā jōma

ooda perã.

¹⁰ Ipemaarã, Tachi Ak'õrede ijãapataarã it'aideepa pedee pia pedee k'achia ome mägá uchiaik'araa bi.

¹¹ Pania poatri uchia bimãi eujã ek'ariipa asia naap'ee ome uchiak'aapi. Ichiaba pania k'iyaa uchiaparimãiipa naap'ee uchia-epi.

¹² Ma awara higuera bïrïdeepa orodak'aa olivo, mãik'aapa uva k'arradeepa p'edak'aa higojõ. Mapa ipemaarã, Tachi Ak'õrede ijãapataarãpa pedee k'achia k'ïra t'ãdoo jaradaik'araa bi; jïp'a pia aupaita jarapataadaipia bi.

Wãara k'ïsia k'awaa beerã

¹³ Parãdepema k'ïsia k'awaa bi pirã, k'awaa wãipia bi ooit'ee Tachi Ak'õrepa k'inia bik'a mãik'aapa mãga ak'ipiipia bi apemaarãmaa. Chïara ome t'ãri pia baipia bi mãik'aapa k'aripaipia bi, audua-ee. Mägata p'anapata wãara k'ïsia k'awaa beerã.

¹⁴ Mamïda mãga p'anapataadai k'ãyaara, parãpa Tachi Ak'õre Ûraa jaratee k'inia p'ani pirã apemaarã k'ãyaara waibiara pa k'iniapa, wãara Tachi Ak'õre-it'ee k'ïsia atua p'ani, irua mãga oopik'aa perã.

¹⁵ Chi mägá k'ïsia p'anïrã ijãadak'arãk'api k'ïsiapata, ãchia oo k'iniata oo k'inia p'anadairã. jNetuarapata mägá k'ïsiapipari!

¹⁶ Eperã aba waibiara pa k'inia bak'ãri apemaarã k'ãyaara, jõmaarãpa ichi pedee aupai ùridamerã, nãgee ne-inaa k'achia k'ïra t'ãdoo ooi: nepira jiriyaa bai, pedee audua bai, maa-e pirã apemaarã k'aripak'aa bai.

17 Mamĩda chi wāara k'ĩsia k'awaa bi Tachi Ak'õrepa k'inia bik'a mǎgá nipak'aapi. Ne-inaa awaraa k'āyaara jōma oopari oo k'inia bairā Tachi Ak'õrepa oopi bik'a. Nepira jirik'aa chĩara ome; jĩp'a k'āiwee bapari. Chĩara k'ĩrau chok'ak'aa mǎik'aapa pia ũripari ne-inaa iidide chedak'āri. K'ĩrau-ee oopari ichi poropa oopi bik'a. Awaraarā chupiria k'awaapari mǎik'aapa k'aripapari. Eperā aba pipiara ak'ik'aa apemaarā k'āyaara. Oopari ichia jara bik'a; seewata ne-inaa ook'aa. Mǎgeepa ne-inaa k'ĩra t'ādoo oopari chĩara k'aripait'ee.

18 Chi mǎga oopari pa k'inia bapari jōmaarā k'āiwee p'anapataadamerā ichik'a, Tachi Ak'õre k'ĩrapite mǎik'aapa apemaarā k'ĩrapite. Mapa pia nipapari. Mǎgá ichi ik'aawa p'anĩrā iruk'a p'ana k'iniadaipi.

4

1 Ma k'ĩsia k'awaa bi mǎga bapari mĩda, parādepema chok'ara k'āiwee p'anadak'aa. ¿Wāara-ek'ā? Aupedee para bapari mǎik'aapa k'ĩrau para bapari, pāchi t'āride k'ĩsia k'achia iru p'anadairā. ¿K'āare k'aurepata mǎga para bapari? ¿Pāchia oo k'inia p'ani k'aurepa-ek'ā?

Tachi Ak'õrepa jara bik'a oodak'aarā

2 Nāga oo p'ani. Parā waibiara pa k'inia p'anapata apemaarā k'āyaara maa-e pirā chĩara net'aa k'ĩapata. T'ēpai ma net'aa p'oyaa atada-e pak'āri, ma net'aa chipari k'ĩra unuamaa iru p'aneepata, peet'aa k'iniadarutamaa. Mǎga oo p'ani mĩda, atadak'aa parāpa k'inia p'ani, Tachi Ak'õremaa iididak'aa perā.

³ Jōdee Tachi Ak'ōremaa iididak'āri, pāchi-it'ee aupaita iidipata. Mapa Tachi Ak'ōrepa teek'aa pāchia iidi p'ani, māgá k'achia iidi p'anadairā.

⁴ Pāchia oo k'iniata oo k'inia p'anadairā, Tachi Ak'ōrepa jara bik'a oo k'iniada-e. Ara wērapa chi k'ima amaaparik'a awaraa ome banait'ee, māga pik'a parāpa oodaamaa p'ani ne-inaa Tachi Ak'ōrepa oopi bi, oonadait'ee irude ijāadak'aa beerāpa oopatak'a. ¿K'awada-e p'anik'ā māga oodak'āri, t'ūu p'ani Tachi Ak'ōre k'īra unuamaa iru p'anapataarā eere?

⁵ ¿K'āata k'īsia p'anima? ¿Tachi Ak'ōrepa ichi ūraa p'ādade nāga pariatua jara bik'ā?

'Mia jaure bida eperā k'ap'iade k'inia bi michi-it'ee.' (Dt 4.24)

¡Tachi Ak'ōrepa pariatua māga jara-e paji!

⁶ Māga jaraji tachi pia ak'i k'inia bairā māik'aapa k'aripa k'inia bairā. Mamīda wāara k'inia p'ani pirā irua māga oomerā, pāchia k'inia p'ani oo amaadaipia bi māik'aapa irua jara bik'a oodaipia bi. Māga k'awa p'ani iru ūraa p'ādade jara bairā:

'Tachi Ak'ōrepa k'aripa-e audua p'anapataarā, mamīda t'āri pia k'aripapari audua-ee beerā.' (Pr 3.34)

⁷ Mapa ĩpemaarā, oopíti Tachi Ak'ōremaa irua oo k'inia bik'a pāchi t'āride māik'aapa pāchi k'īsiade. Ma awara netuarapa k'īsia k'achia k'īsiapik'āri, oonáati ichia k'inia bik'a. Ma k'āyaara chóoti māik'aapa Tachi Ak'ōremaa it'aa t'íiti. Māgá oodak'āri, ma netuara āyaa wāit'ee.

⁸ Parādepema ne-inaa k'achia oo p'anirāpa jarátí Tachi Ak'ōremaa jōma k'achia oodap'edaa, irua

māgí wēpapik'oomerã. Maap'eda k'achia k'ĩra t'ãdoo oo amáati. Māga ooruta pĩrã, irumaa it'aa t'ĩdak'ãri, irua waya ũriipi. Ichiaba pariatua k'ĩsia p'anĩrãpa māga oodaipia bi. Māgeerã eda k'ĩsiapata “mia ooit'ee Tachi Ak'õrepa oopi bik'a” māik'aapa eda k'ĩsiapata “mia ooit'ee michia oo k'iniata”. Tachi Ak'õrepa māgá pariatua k'ĩsiapik'aa.

⁹ Parã wāara pia nipa k'inia p'ani pĩrã Tachi Ak'õre k'ĩrapite, k'ĩsiati pãchia oopatap'edaade. Maap'eda k'ĩsia p'ua p'anáti. Ēidai k'ãyaara, t'ãri p'ua p'anáti māik'aapa jēeti, pãchia k'achia oopatap'edaa k'aurepa.

¹⁰ Māga ooruta pĩrã, Tachi Ak'õremaa ak'ipidai wāara oo k'inia p'ani irua jara bik'a. Ma awara māgá oodak'ãri, irua parã pia ak'ii.

Ak'idaik'araa bi chĩarapa oo p'ani ma t'ēepai āra āpĩte ik'achia jarait'ee

¹¹ Mamĩda ĩpemaarã, k'ĩrak'aupai chĩara āpĩte pedee k'achia pedeedai, k'ĩsia p'anadairã āchia ooda-e p'ani Tachi Ak'õre Ũraa p'āpidade jara bik'a. Māgá eperãpa pedee k'achia pedeeik'ãri, ichiaba oo-e bi Tachi Ak'õrepa jara bik'a, ichi ũraade jara bairã chĩara āpĩte pedee k'achia pedeeik'araa bi. Ma awara ijāapataarãpa māga oodak'ãri, ak'ipipata k'ĩsia p'ani āchia Tachi Ak'õre k'ãyaara pipiara k'awa p'ani chĩarapa oo p'ani ak'idait'ee.

¹² Māgá k'ĩsiadaik'araa bi. Tachi Ak'õrepapaita eperāarãpa oopata ak'ipari, ichiata jarada perã sãga p'anapataadaipia bi. Ichia aupaita eperāarã o k'achiadeepa k'aripa atapari ichi ome p'ananadamerã. Ma awara ichia aupai jarapari chisãgĩrã ichimãiipa āyaa pēiit'ee. Mapa apidaapa

ak'idaik'araa bi chĩarapa oopata, jarait'ee pia wa k'achia.

Ūraa audua pedeenaadamerã

13 Ūrítí parãdepema jarapataarã: “Idi maa-e pĩrã nu wãdait'ee jãgí p'uurudee net'aa netode mãik'aapa año aba mama p'anedait'ee mimiamaa p'arat'a jitadait'ee.”

14 Mãga jaradaik'araa bi parãpa k'awada-e p'anadairã nu chok'ai p'anadai wa p'anada-e pai. Parã nãupa jĩarara taarã-ee ãyaa p'ua ateparík'api p'ani.

15 Idi wa nu ne-inaa oodait'eeda adai k'ãyaara, jaradaipia bi: “Tachi Ak'õrepa k'inia bi pĩrã mãik'aapa chok'ai p'ani pĩrã, ne-inaa oodait'ee.”

16 Mamĩda parãpa mãgadak'aa. Audua pedeepata, pãchi k'ĩradoopa ne-inaa jõmaweda oo k'inia p'anadairã. Mamĩda mãgá audua pedeedaik'araa bi, tachi jõmaweda Tachi Ak'õre jua ek'ari p'anadairã.

17 Mãpai eperãpa k'awa bi pĩrã ne-inaa pia oopia bi, mamĩda mãga oo-ee, k'achia oomaa bi Tachi Ak'õre k'ĩrapite.

5

Ūraa p'arat'ara beerã-it'ee

1 Írá ūrítí p'arat'ara beerã. Jëeti mãik'aapa bíati, parã miadait'ee perã Tachi Ak'õrepa ak'ik'ãri na p'ek'au eujãdepemaarãpa oopatap'edaa.

2 Ma ewate pãchia ne-inaa iru p'ani jõmaweda servi-ee baibeeit'ee. Jõma pãchia k'odait'ee ia bidap'edaa mik'ia bait'ee. Ma awara parãpa p'aru

pi-ia p'e iru p'ani jĩdait'ee wĩwĩrria jěra bait'ee, polillapa k'ok'ooda perã.

³ Parã nĕe mĩik'aapa p'arat'a p'e iru p'ani mogosia jěra bait'ee hierrok'a. Tachi Ak'õrepa ma net'aa jõmaweda jõpiit'ee, ichi k'ĩrapite servi-e bairã. Parãpa ma nĕe p'arat'a ome mãgá mogosiadaida unudak'ãri, k'awaadait'ee pãchi k'ap'ia paara jõdait'ee, t'ipitaupa ne-inaa paa jõparik'a. ĩrá parãpa mãgee net'aa at'ãri p'ema p'ani. Mamĩda taarã-e Tachi Ak'õrepa ooit'ee mia jara bik'a.

⁴ ĩŨrĩti! Parãpa mimiapataarã jiripata pãchi ne-udap'edaa chauda p'edamerã. Mamĩda ma mimiapataarãmaa p'aadak'aa. Mapa chupiria iidipata abaapa ãchi k'aripamerã. Jõmaarã Ak'õre Waibiapa ãra chupiria iidida ũri bi.

⁵ Na p'ek'au eujãde p'ani misa, jõmaweda pãchia oo k'iniata oopata mĩik'aapa net'aa k'iniata p'e wãpata. P'ak'a poreepidák'apip'ani. Mamĩda taarã-e ewari cherude p'ak'a atepatak'a chi peepata-maa, Tachi Ak'õrepa parã k'achia ooit'ee, ooda-e p'anadairã irua k'inia bik'a.

⁶ Ma awara parãpa eperã t'ãri pia p'anĩrã charraarãmaa atepata, ne-inaa k'achia maarepida ooda-e p'ani mĩda. Maap'eda charraarãmaa p'aapata ma chupiria chitoonĩrã peepidamerã. ĩK'aipa p'oyaaima parã ome?

Choodaipia bi chupiria jõnide

⁷ ĩpemaarã, Tachi Ak'õrepa mãgá ooit'ee perã mãgeerã ome, choopatáati chupiria jõnadak'ãri ãra k'aurepa. Mãga oodaipia bi Tachi Waibia Jesucristo cheit'ee perã. Iru mãgá cheru misa,

p'anapataadaipia bi ne-uupataarāk'a. Māirāpa ne-inaa uudap'eda, k'āiwee nīpata ijāa p'anadairā k'oi chek'āri, āchi ne-uudap'edaa t'onoit'ee māik'aapa wariit'ee. Ai t'ēpai waya nīpata k'oi waya chek'āri, ma ne-uudap'edaa chaumerā.

⁸ Māga pik'a parā k'āiwee nīdaipia bi māik'aapa ijāapataadaipia bi Tachi Waibiade, iru taarā-ee cheit'ee perā, jōmaarāpa oopatap'edaa ak'ide.

⁹ Mamīda ĩpemaarā, māgá k'āiwee ni p'ani misa ma chupiria jōnide, k'īrak'aupai jaradai: “Jāgí ijāapari k'aurepa mi nāgá chupiria nībi.” Tachi Ak'ōrepa māgá k'achia k'īsiapataarā pia ak'i-e pait'ee, iru chek'āri jōmaarāpa oopatap'edaa ak'ide. Taarā-ee iru waya cheit'ee na p'ek'au eujādee.

¹⁰ Piara k'awaadamerā sāga choodaipia bi nepirade jōnide, mia k'irāpapi k'inia bi Tachi Ak'ōre pedee jarapataarā chonaarāweda p'anapatap'edaa. Tachi Ak'ōrepa āra pēiji jarade irua oopi k'inia bada eperāarāmaa. Mamīda ma eperāarāpa āra miapijida, ārapa jaradap'edaa ūri k'iniada-e p'anadap'edaa perā. Māgá iru p'anajida mīda, choopachida.

¹¹ Tachi ijāapataarāpa pia pedeepata āra āpīte, waapiara ijāapatap'edaa perā Tachi Ak'ōrede āra chupiria jōnadak'āri. Parāpa k'awa p'ani sāga chooji chonaarāwedapema Job, chupiria nībide. Māgá baji mīda, Tachi Ak'ōrede ijāapachi. Maap'eda ma chupiria nībideepa uchiak'āri, Tachi Ak'ōrepa Job k'aripaji pipiara bapariimerā naawedapema k'āyaara. Tachi Ak'ōrepa māga ooji chupiria jōnīrā chupiria k'awaapari perā.

¹² Irá ĩpemaarā, ne-inaa awaraa k'awapi

k'inia bi parāmaa. Juraadaik'araa bi ne-inaa apida k'īrapite: pajā k'īrapite, na eujā k'īrapite, wa ne-inaa awaraa k'īrapite. Tachi Ak'ōrepa jōmaarāpa oopatap'edaa ak'ik'āri, pia ak'i-e pait'ee māgá pariatua jarapataarā, chīrapa ijāadamerā āchia jara p'ani. Māgá juraadai k'āyaara parāpa jaradaipia bi: “ooit'eepi” jaradak'āri ne-inaa oodait'ee māik'aapa “oo-epi” jaradak'āri ne-inaa ooda-e pait'ee.

¹³ Māpai ĩpemaarā, parādepema aba chupiria nībak'āri, it'aa t'īpia bi. Jōdee o-īa bak'āri, Tachi Ak'ōremaa k'ariipia bi.

¹⁴ Ma awara parādepema aba k'ayaa bak'āri, jara pēidaipia bi tachi ijāapataarā ak'ipataarāmaa, āra chedamerā māik'aapa it'aa t'īdamerā iru pari. Iru ik'aawa pachedak'āri, ārapa it'aa t'īdaipia bi Jesu-cristopa iru jipamerā. Māimisa āradepemapa iru k'ap'ia p'uruipia bi aceitepa.

¹⁵ Mamīda it'aa t'īdak'āri, wāara ijāadaipia bi Tachi Ak'ōrepa jipai. Māga ooruta pīrā, Ak'ōrepa ooit'ee ārapa iidi p'anik'a. Ma k'ayaa wēpait'ee māik'aapa k'ayaa baji pīrā p'ek'au k'achia ooda k'aurepa, ma p'ek'au k'achia wēpait'ee.

¹⁶ Tachi Ak'ōrepa māga oopari perā, k'ayaa beerāpa jaradaipia bi āchia k'achia oodap'edaa awaraa ijāapataarāmaa, māirāpa it'aa t'īdamerā āchi pari. Māgá Tachi Ak'ōrepa āra jipaipi. Mīa māga jara bi irua oopari perā ichi k'īrapite pia nipa-pataarāpa iidi p'anik'a, wāara ijāadak'āri. Māga oopari ārapa ne-inaa chaaree iidi p'ani pijida.

¹⁷ Māga ooji chonaarāweda ichi pedee jarapari Elías ome. Elías eperā paji tachik'a. Mamīda it'aa

iidik'ãri Tachi Ak'õremaa irua k'oi chepinaamerã, Tachi Ak'õrepa mãga ooji, Eliapa wãara ijãa bada perã. Año õpee esa-auk'a k'oi che-e paji.

¹⁸ Ma t'ẽepai waya it'aa iidik'ãri, Tachi Ak'õrepa k'oi chepiji mãik'aapa ma eujãde ne-uudap'edaa t'onop'eda mãik'aapa warip'eda, chauji.

¹⁹ Mãpai ñpemaarã, mia et'ewa jaradak'a chik'aripa p'anapatáati. Mãgá parãdepema aba k'achiade baairu pirã oo k'inia-e bairã Tachi Ak'õrepa oopi k'inia bik'a, awaraarãpa iru k'aripadai, waya wãara ijãamerã mãik'aapa k'achia oo amaamerã.

²⁰ K'awadaipia bi chi mãgá k'ariparupa mãgí eperã o k'achiadeepa uchiapiit'ee. Mãgá Tachi Ak'õrepa irua k'achia ooda jõmaweda wẽpapii.

Mãgapai paji.

Tachi ak'õre pedee
New Testament in Epena (CO:sja:Epena)

copyright © 2005 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Epena

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Epena

sja

Colombia

Copyright Information

© 2005, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Epena

© 2005, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-23

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 29 Jan 2022

1e08d4cb-71aa-5440-b08f-b522fabb6441